

De binnenwereld van Chris Berens

'Er is zoveel
meer dan
we zien'

De schilderijen van kunstenaar Chris Berens zijn prachtig, mysterieus, een tikje onheilspellend en vol mythische figuren. Die wezens zijn altijd bij hem, maar alleen in zijn atelier krijgen ze alle ruimte. Zijn sprookjesachtige werk reist de hele wereld over.

TEKST PAULINE BIJSTER FOTOGRAFIE DANA VAN LEEUWEN STYLING MARITA JANSSEN

Het atelier als
tijdmachine

Alaska, de trouwe
reisgenoot van Chris

Zo komen sprookjes tot leven

Behalve met papier werkt
Chris ook digitaal

Wat krabbels in een
schetsboek

Het werk van kunstenaar Chris Berens (1976) brengt je naar een ander universum. Een surrealistische sprookjeswereld met mythische figuren, dieren, elfen en andere wezens. Of het aangenaam is of niet, laat hij in het midden. Sommige schilderijen zijn duister, een beetje eng zelfs. Wat Berens maakt, wordt opgemerkt. Hij is genomineerd voor kunstenaar van het jaar 2024, hij werd door Museum Jan Cunen 'een moderne Jeroen Bosch' genoemd en de Avro maakte een documentaire over hem, genaamd: 'Chris Berens, master of his magical universe'. Internationaal krijgt hij ook erkenning. Zijn solotentoonstellingen reizen vanaf zijn eigen galerie Jaski in Amsterdam naar Tokyo, Seattle en New York. Zijn werk was te bewonderen bij groepstentoonstellingen in Bangkok, Taipei, Melbourne en op kunstbeurzen zoals TEFAF en Art Basel. Voor de band Blondie maakte hij een albumcover.

Zuivere magie

Toch, als die erkenning er niet was, zou hij ook kunst maken, vertelt Chris. Want hij moet het doen, hij kan niet anders. "Er is niets wat ik liever doe dan tekenen of schilderen. Iets maken. Ik vind dat zuivere magie. Het is er niet, het heeft geen verleden, en dan is het er wel." Hij heeft altijd schetsboekjes bij zich. "Met altijd bedoel ik: ook op vakantie, ook op een terras, ook in de supermarkt. Zelfs in de auto, maar als iets wil tekenen stop ik met rijden. Ik word nerveus als ik geen schetsboekje bij me heb, dat voelt als met mijn ogen dicht rondlopen. Er is zoveel wat er uit moet. Er is geen andere optie dan het tekenen."

De bijzondere wereld die hij creëert, bestaat in zijn hoofd. Hij ziet de wezens écht. "Wat is echt, wat is niet echt? Maakt het iets uit? Ik zie het altijd al, ik zie het overal. Maar ik kan wel de kassière in de supermarkt onderscheiden van de ijsbeer die naast me loopt. Ik kan ervoor kiezen om die wereld meer of minder naar voren te laten komen. Als ik in mijn atelier ben, krijgt het alle ruimte. Op andere momenten kan ik ervoor kiezen om het wat minder aandacht te geven. Maar het is er zolang ik me kan herinneren. Toen ik zeven was, moesten we als tekenopdracht op school een klasgenoot tekenen. Ik tekende een klasgenoot met een enorm beest erachter. Ik kreeg er een onvoldoende voor en ik snapte daar niets van. De opdracht was toch dat ik moest tekenen wat ik zag?"

A man is seated in a dimly lit workshop, focused on sketching in a large open book resting on his lap. He is wearing a dark leather aviator helmet with a white fur-lined neck flap, a white t-shirt splattered with paint, and dark, paint-covered trousers. He holds two pens in his hands. The background is filled with various workshop items, including a large map on the wall and a desk with a lamp. The floor is covered with a patterned rug.

'Zonder schetsboek voelt
het alsof ik met mijn ogen
dicht rondloop'

'Het is heel intiem: door mijn werk kunnen mensen in mijn hoofd kijken'

Eerst geloven, dan zien

In Japan, waar hij regelmatig komt voor tentoonstellingen, voelt hij zich op een bepaalde manier thuis. "Japanners hechten veel waarde aan hun verhalencultuur, aan legendes en mythen. Ik vind hun manier van denken prettig. Ze geloven bijvoorbeeld dat voorwerpen ook een ziel hebben. Ze vereren mythische wezens. Ook dieren. Ze zullen niet zo snel vragen wat mensen hier wel vaak vragen: 'wat is het?' of: 'wat stelt het voor?'. Bij ons in het Westen geloven mensen in een duidelijk verschil tussen 'echt' en 'niet echt'. Wat mij betreft ga je dan voorbij aan 99 procent van het bestaan. Er is zoveel meer dan wat we zien. En ziet niet iedereen het leven anders? Voor mij is het belangrijk om de mogelijkheid open te laten dat er meer bestaat dan wij zien of begrijpen. Ik vind het zelfs arrogant en kinderlijk om te denken dat we alles kunnen weten. In plaats van 'ik moet het zien om te geloven' ben ik toch meer van: 'ik moet het geloven om het te kunnen zien'."

Zijn werk noemt hij een soort zelfportretten. "Het is heel intiem, met mijn werk kunnen mensen in mijn hoofd kijken." De reacties op zijn werk zijn divers, vertelt hij. *Either you love it or you hate it*: je vindt het afstotelijk of fantastisch. Van zijn galerie hoort hij dat kopers soms emotioneel zijn, omdat een schilderij hen raakt. "Omdat het ze ergens aan doet denken. Dat is niet expres. Ik laat mijn ratio uit mijn schilderijen weg, op het moment dat ik erover ga nadenken, kan ik beter stoppen. Ik maak alles intuïtief, maar misschien tap ik ergens in. In een gemeenschappelijke poel van onbestemde emoties."

Het innerlijk weten

Chris Berens woont samen met zijn vrouw, twee dochters, een hond en een kat in Amsterdam. Maar hij groeide op in Brabant, in een katholiek maar niet praktiserend gezin in Oss. "Er is geen religie die ik kan aanhangen, want het principe

van religie sluit andere verhalen uit." En eigenlijk gelooft hij in alles. "Waarom zou ik iets niet geloven? Als ik het niet weet of zie, hoef ik het niet uit te sluiten." Wat hem wel interesseert is een stroming die het hermetisme heet. "Op de Keizersgracht 123 in Amsterdam heb je een museum, Embassy of the free mind, het zit in zo'n zeventiende-eeuws pand met zes hoofden aan de gevel. Het verhaal gaat dat het hoofden zijn van zes rovers. Maar dat is een zijpaadje. Het hermetisme gaat over het innerlijk weten. Het idee dat het goddelijke, als je het zo wilt noemen, in jezelf zit. Ik geloof wel meer in de weg naar binnen dan in de weg naar buiten. Als ik aan het werk ben, ben ik op een soort reis, en soms kom ik bij dat magische moment, soms word ik aangeraakt door iets groters. Heel even word je ingewijd in een klein stukje van de grote mysteriën. Dat is prachtig."

De kunstenaar studeerde af in 1999 aan de kunstacademie van Den Bosch, in de richting illustratie. "Dat leek me iets lichter dan autonome kunst." Hij werkte eerst jaren als illustrator, ook werkte hij bij de animatiestudio waar Loeki de Leeuw is gemaakt. Op een goede dag ging hij zijn illustraties exposeren. "Ik was eigenlijk altijd aan het proberen om de kaders van de illustratie-opdrachten te omzeilen. Toen ben ik toch maar steeds autonomer gaan werken." En met succes, blijkt. Maar hij heeft naar eigen zeggen alles gedaan om aan geld te komen, van op de vuilniswagen staan tot kroketten bakken. "Het is een geluk dat ik nu kan leven van mijn werk, dat het mensen aanspreekt. Maar wat ik al zei, als dat niet zo was, zou ik nog steeds blijven tekenen."

Sprookjes zoeken

Ooit wil hij graag een film maken. "Tekenen ligt me toevallig goed, maar een film vind ik een mooi medium. Dan kun je werken met meer dimensies." Ook wil hij graag een themapark ontwerpen, waar de sprookjeswereld tot leven komt." Hij gelooft dat iedereen een parallelle wereld in zijn hoofd heeft. "Bij kleine kinderen zie je dat nog heel duidelijk. Mijn dochter ging vroeger altijd met haar eenhoorn naar school. Op een dag moest ze huilen, ze zei: 'De eenhoorn waarmee ik naar school ga, is niet echt.' Dat vond ze verdrietig.

Waarom is het niet echt? Ik vind een eenhoorn echt. Ik denk alleen dat je in onze samenleving bijna niet anders kan dan die magische wereld in je hoofd negeren. Je kunt bijna niet functioneren als je het toelaat." Daarom vindt hij de intocht van Sinterklaas ook mooi, ontroerend zelfs. "Iedereen neemt dat bloedserieus, tot en met de politieagenten. Het is een van de weinige momenten in het jaar dat die vorm van verbeelding geaccepteerd wordt in onze maatschappij."

Berens wordt ook wel de moderne Jeroen Bosch genoemd, >

dat vindt hij een compliment. "Ik vind het een fantastische kunstenaar. Jeroen Bosch was consistent in zijn beeldtaal. Ik denk dat hij ook een wereld schilderde die hij echt zag. Ik kan me niet voorstellen dat dat niet zo is. Zijn werk is zo eigen, dat kan haast niet rationeel bedacht zijn. Ik kijk er graag naar, net als naar films van regisseur Tim Burton, of naar de 'The lord of the rings'. We lezen thuis voor de zesde keer de hele serie van Harry Potter." Altijd op zoek naar sprookjeswerelden. Maar die creëert hij ook zelf; inspiratie daarvoor komt overal vandaan. "Ik hou van schoonheid, maar dat is een cliché natuurlijk. Zelfs een mooie boom kan inspiratie zijn."

Efteling-huisje

Zijn werkplek is een verhaal op zich. "Mijn atelier is als een tijdmachine, ik zit daar in een vacuüm, in een andere tijd." Geen telefoon, geen mail. "Dan is het makkelijker om scherp te stellen op de beelden in mijn hoofd." Het is een kronkelig houten huisje met een rieten dak en een houtkachel, en het staat in Halfweg. "Ik heb het niet zelf laten bouwen, maar dat had zomaar gekund. Het past precies. Het is niet handig: er zijn geen rechte muren, het is bloedheet in de zomer en koud in de winter, maar het is mijn binnenwereld. Een soort Efteling-huisje, een magische plek." Hier is Berens omgeven door vondsten uit antiek- en brocantewinkels of van vlooiemarkten. Elk potje inkt gaat in een mooi flesje zodat eigentijdse verpakkingen weg kunnen. Bij binnenkomst van het huisje voelt het alsof je in een andere eeuw stapt. Hij werkt met traditionele materialen zoals inkt, verf, potlood, en hout, klei en brons. Ook maakt hij gebruik van digitale 2D- en 3D-technieken. "Afhankelijk van wat ik nodig acht." In de galerie heet dat op bordjes: *mixed media on panel*.

"Voordat we kinderen hadden, werkte ik twaalf tot zestien uur per dag. Nu probeer ik het te beperken tot schooluren. Ik kies er bewust voor om mijn kinderen te zien opgroeien. Toen ze kleiner waren, had ik steeds het gevoel dat ik mijn tijd aan het verdoen was als ik niet bij ze in de buurt was. Ik vind kinderen zo kostbaar, zo bijzonder dat ze er zijn. Maar ja, als iedereen naar school is, als de vakantie voorbij is, dan ben ik heel blij dat ik weer naar mijn atelier toe mag. Naar mijn eigen wereld. Daar is het thuiskomen." 🌿

Meer weten?

chrisberens.com

Galerie Jaski: jaski.nl

'Ik laat mijn ratio weg
uit mijn schilderijen,
ik maak alles intuïtief'